

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ЕФЕКТИВНИХ ДІЙ НА МІСЦІ ПОДІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ МАТЕРІАЛІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Бурангулов А. В., Залєвська І. І.

В статті розглядається актуальна проблема забезпечення правоохоронцями як особистої, так і публічної безпеки в цілому при виявленні вибухових матеріалів в умовах запровадженого в державі правового режиму воєнного стану. Проаналізовано відомчі (МВС України) нормативно-правові акти та наукові дослідження низки вітчизняних вчених з проблеми забезпечення безпеки правоохоронців при їх поводженні зі зброєю, боєприпасами, вибухонебезпечними об'єктами (речовинами). Уточнено значення таких категорій, як вибухові речовини, пристрої та матеріали.

Проведено опис алгоритму дій поліцейських на місці події при виявленні вибухонебезпечних матеріалів, дотримання котрого є запорукою громадського порядку та збереження життя і здоров'я громадян України. Основними діями поліцейського при цьому є: 1) з'ясування обставин та уточнення місця виявлення вибухонебезпечних предметів; 2) конкретизація установчих даних та місця перебування заявника; 3) попередження особи/осіб про категоричну заборону торкатися виявлених предметів, негайне припинення робіт, виведення з місця події людей, недопущення транспорту, тварин тощо; 4) реєстрація повідомлення про подію у визначеному порядку; 5) взаємодія на місці з представниками слідчо-оперативної групи та вибухотехнічного підрозділу; 6) доповідь за належністю з детальною інформацією про вжиті заходи та їх результати; 7) повідомлення чергових прокуратури, територіальних органів (підрозділів) СБУ та ДСНС, інших органів державної влади та місцевого самоврядування.

Звернуто увагу на необхідність забезпечення належної підготовки поліцейських до дій в екстремальних умовах розмінування територій/об'єктів. Підкреслено важливість формування у правоохоронців (працівників поліції, вибухотехнічної служби, піротехніків тощо) відповідного досвіду (знань, умінь та навичок) роботи з вибухонебезпечними предметами/речовинами/пристроями на місці події. У контексті розглядуваної проблеми головними в структурі професійно важливих особистісних груп якостей фахівців-правоохоронців є моторні, атенційні, емо-

ційні, вольові та мнемічні. Ці необхідні для успішного виконання вищезазначеного аспекту правоохоронної діяльності характеристики особи поліцейського мають ґрунтуватися на розвитку відповідних психофізіологічних та пізнавальних процесів працівника поліції/рятувальника, а також вимагають врахування відповідного рівня сформованості його емоційно-вольового компоненту особистості.

Наведено рекомендації для правоохоронців щодо порядку забезпечення ними публічної безпеки населення при виявленні факту вибухонебезпеки, які важливо враховувати та чітко дотримуватися поліцейським в екстремальних умовах ліквідації цього виду загрози населенню, зокрема, при організації евакуації громадян з місця події.

Ключові слова: публічна безпека, працівники поліції, вибухонебезпека, тактика дій, мінно-вибухові пристрої/речовини/матеріали, підготовка правоохоронців, фахово важливі якості, особиста безпека, евакуація населення.

Buranhulov A. V., Zalevska I. I. Preparation of police officers for effective actions at the scene when explosive materials are found in war conditions

The article considers the actual problem of ensuring both personal and public safety by law enforcement officers in general when explosive materials are found in the conditions of the legal regime of martial law introduced in the state. The departmental (MIA of Ukraine) regulatory acts and scientific studies of a number of domestic scientists on the issue of ensuring the safety of law enforcement officers when handling weapons, ammunition, and explosive objects (substances) were analysed. The meaning of such categories as explosives, devices and materials is clarified.

A description of the algorithm of actions of police officers at the scene when explosive materials are found, compliance with which is a guarantee of public order and the preservation of life and health of citizens of Ukraine, is carried out. The main actions of the police officer in this case are: 1) clarification of circumstances and specifying the place of detection of explosive objects; 2) specifying the applicant's personal data and place

of location; 3) warning the person/persons that it is strictly forbidden to touch the founded objects, immediate stoppage of work, removal of people from the scene of the incident, prohibition of transport, animals, etc.; 4) registration of the notification of the event in the specified manner; 5) on-site interaction with representatives of the investigative and operational group and the explosives unit; 6) report on appropriateness with detailed information on the taken measures and their results; 7) notification of the prosecutor's office on duty, territorial bodies (subdivisions) of the SSU and the SES, other state authorities and local self-government bodies.

Attention was drawn to the necessity to ensure proper training of police officers for actions in extreme conditions of demining territories/objects. The importance of forming among law enforcement officers (police officers, explosives service officers, pyrotechnicians, etc.) appropriate experience (knowledge, abilities and skills) of working with explosive objects/substances/devices at the scene of the incident was emphasized. In the context of the considered problem, the main in the structure of professionally important personal groups of qualities of law enforcement specialists are motor, attention, emotional, volitional and mnemonic. These characteristics of a police officer, necessary for the successful performance of the aforementioned aspect of law enforcement, must be based on the development of the relevant psychophysiological and cognitive processes of the police officer/rescuer, and also require taking into account the appropriate level of formation of his emotional and volitional component of the personality.

Recommendations for law enforcement officers regarding the procedure for ensuring the public safety of the population when detecting the fact of an explosion hazard, which are important to take into account and clearly follow by the police in extreme conditions of eliminating the threat to the population, in particular, when organizing the evacuation of citizens from the scene of the incident are provided.

Key words: public safety, police officers, explosion hazard, action tactics, mine-explosive devices/substances/materials, training of law enforcement officers, professionally important qualities, personal safety, population evacuation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах запровадженого в Україні з 24 лютого 2022 року правового режиму воєнного стану [1] суттєво збільшилась кількість випадків реагувань працівників органів/підрозділів Національної поліції України (далі - НПУ) на заяви щодо виявлених вибухонебезпечних предметів (речовин, матеріалів, пристроїв), зокрема, на звільнених від окупаційних військ

рф (далі - країни-терориста) територіях України, а також відзначається значний обсяг робіт, який проводиться працівниками вибухотехнічної служби НПУ та Державної служби з надзвичайних ситуацій (далі - ДСНС) під час їх гуманітарного розмінування.

За оперативними даними медіаресурсу «Експрес онлайн», окупанти замінували близько 170 тисяч квадратних кілометрів української землі, цілеспрямовано мінують цивільні будинки, автошляхи, дитячі іграшки, тіла вбитих тощо, щоб люди боялися повертатися до своїх домівок [2]. Представник Державного департаменту США М. Тірре порівняв дії російських військових в Україні з тактикою терористів ІДІЛу в Сирії та Іраку. За словами посадовця, розмінування в Україні є найбільшим викликом для саперів з часів Другої світової війни. Наразі команд для розмінування в Україні недостатньо, тож США планують послити допомогу із підготовкою саперів та надати додаткове обладнання. Державний департамент США виділив \$ 91,5 млн на допомогу Україні з розмінуванням [2].

Президент України В. Зеленський наголосив, що мінний терор російських окупантів проти українців ще жорстокіший, ніж ракетний. Як зауважив глава держави, «терористи свідомо намагаються залишити після себе якнайбільше смертельних пасток. Закопаних фугасів, розтяжок, замінованих будівель, машин та інфраструктури». За його словами, мінній загрози доведеться протидіяти роками. Також голова ДСНС С. Крук зазначив, що заміновано близько 30% території України, «за масштабами це дві території Австрії» [2].

Непоодинокі випадки отримання правоохоронцями та громадянами мінно-вибухових травм є характерними для багатьох прикордонних регіонів держави, які граничать з місцями ведення бойових дій (на звільнених від окупації територіях). Так, за інформацією вищезазначеного джерела, можна навести такі приклади: 1) 7 грудня 2022 року у Херсонській області під час виконання завдання на мінах підірвалася група поліцейських з Черкаської області; загинули чотири правоохоронці, ще четверо отримали поранення; 2) поліція Житомирської області повідомила у Facebook, що 7 грудня цього ж року в Олевській громаді загинуло подружжя - їхня машина підірвалася на міні на узбіччі дороги; сиротами залишилося вісім неповнолітніх дітей [2].

Правоохоронцями постійно проводиться роз'яснювальна робота по нагадуванню місцевим жителям, що у прифронтових районах діють

режимні обмеження щодо мінної небезпеки, зокрема, заборонено: 1) будь-які пересування цивільних осіб ближче, аніж за кілометр до державного кордону (окрім території населених пунктів); 2) переміщення та перебування людей у лісових масивах та лісосмугах, полювання та рибальство в межах прикордонної смуги та ін.

Таким чином, на основі вищезазначеної інформації можемо зробити висновки, що за таких обставин виконання правоохоронцями завдань щодо несення служби з охорони громадського порядку (далі - ОГП) та забезпечення публічної безпеки відбувається в екстремальних умовах, супроводжується станом невизначеності й дефіциту інформації [3; 4]. Також до охорони місця події та вилучення вибухонебезпечних предметів на звільнених від окупації територіях залучаються поліцейські з інших територіальних органів/підрозділів НПУ - саме ця особливість правоохоронної діяльності ускладнює несення ними служби та веде до збільшення небезпеки ураження вибуховими речовинами не тільки населення, а й працівників поліції, які виконують місію з ОГП та гуманітарного розмінування на деокупованих територіях.

Існування для правоохоронців об'єктивної небезпеки під час їх поведінки з вибуховими матеріалами підкреслюється чіткою регламентацією дій поліцейських у таких випадках низкою відомчих (МВС - *уточнено нами*) нормативно-правових актів: 1) наказом МВС України від 19 серпня 2019 р. № 691 «Про затвердження Інструкції про поведінку з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах НПУ та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України» [4]; 2) наказом МВС України від 26 січня 2016 р. № 50 «Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [5]; 3) наказом МВС України від 7 лютого 2016 р. № 70 «Інструкція із заходів безпеки при поведінці зі зброєю» [6]; 4) наказом МВС України від 09 жовтня 2017 р. № 841 Дск «Інструкція про організацію та порядок проведення операцій з розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння [7]; 5) наказом МВС України від 27 квітня 2020 р. № 357 «Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) НПУ» [8]; 6) наказом НПУ від 30.06.2016 р. № 545 (у редакції наказу НПУ від 25.05.2018 р. № 535) «Положення про Ситуаційний центр НПУ» [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Варто зазначити, що вивчення питань забезпечення вибухобезпеки працівників поліції та населення під час здійснення правоохоронної діяльності знайшло відображення у дослідженнях низки вітчизняних вчених, які приділяють певну увагу вирішенню цієї проблеми. Так, різним аспектам поведінки правоохоронців з боєприпасами, вибуховими речовинами, пристроями та матеріалами присвячені роботи науковців, зокрема: 1) О.Ю. Прокопенка, І.В. Влащенко, М.Ю. Крепакова, які розглядають уражаючі фактори різних речовин та матеріалів, а також засоби забезпечення безпеки працівників поліції при роботі з ними [10]; 2) М.О. Чміля, І.В. Влащенко, які досліджують проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення від уражаючих факторів застосування військовими підрозділами країни-агресора вибухових речовин в умовах війни [11]; 3) Т.С. Вайди та О.І. Скрипки, які аналізують уражаючі фактори деяких вибухових пристроїв, а також окреслюють проблеми забезпечення особистої безпеки правоохоронців і населення під час гуманітарного розмінувати звільнених територій та дотримання рятувальниками мінної безпеки [12, с. 97-105]; 4) дії поліцейських при виявленні вибухових пристроїв та речовин були предметом розгляду О.І. Тюрло, Ю.Р. Йосипіва, В.М. Синенького, С.В. Албула, О.Т. Ніколаєва в контексті тактико-спеціальна підготовки працівників Національної поліції [13, с. 412-441]; 5) дії поліцейських при виявленні зброї та вибухових пристроїв у громадському місці чи приміщенні, під час перевірки документів у громадян, перевірки транспортних засобів, у громадському транспорті знайшли відображення у довіднику С.С. Чернявського та К.Б. Левченка [14, с. 225-234]; 6) Д.В. Дерігін у довідковому виданні систематизовано наводить ознаки, види та тактико-технічні характеристики сучасних мінно-вибухових пристроїв (в тому числі нестандартні та вибухові), котрі застосовуються Збройними Силами під час ведення бойових дій [15] та ін.

Разом з тим, на нашу думку, вченими впродовж минулого часу недостатньо приділялась увага таким аспектам піднятої нами проблеми, як: 1) забезпеченню особистої безпеки правоохоронців під час виявлення вибухонебезпечних матеріалів в умовах воєнного стану; 2) фаховій підготовці та вимогам до особистісних якостей працівників поліції, задіяних до вибухонебезпечних робіт;

3) управлінським рішенням та удосконаленню організаційно-виконавчих дій поліцейських у процесі евакуації населення з місця події.

Метою роботи є: 1) аналіз стану мінно-вибухової небезпеки на звільнених від окупації територіях України; 2) узагальнення вимог нормативно-правових актів та результатів наукових досліджень вітчизняних вчених щодо вирішення піднятої проблеми; 3) актуалізація алгоритмів дій поліцейських на місці події при виявленні вибухових речовин/матеріалів/пристроїв; 4) розробка рекомендацій щодо забезпечення правоохоронцями публічної безпеки при виявленні факту вибухонебезпеки для населення та порядку організації евакуації громадян з місця події.

Виклад основного матеріалу дослідження. У відповідності до Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби МВС України [4] *під вибуховими речовинами* нами розуміється хімічна речовина або суміш речовин, здатна під впливом зовнішніх дій до швидкого хімічного перетворення, що відбувається з виділенням великої кількості енергії, тепла та газоподібних продуктів; *під вибуховим пристроєм* - спеціально виготовлений промисловим або саморобним способом пристрій одноразового застосування, який за певних обставин спроможний до вибуху з утворенням уражаючих факторів, обумовлених дією енергії хімічного вибуху вибухових речовин; *під вибуховими матеріалами* - вибухові пристрої промислового та саморобного виготовлення, вибухові речовини, засоби підриву, засоби ініціювання, інші вироби та пристрої, які містять вибухові речовини. В подальшому нами буде також використовуватися такий термін, як «поведження з вибуховими матеріалами», під котрим нами розуміється діяльність органів і підрозділів Національної поліції України та підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, яка пов'язана з пошуком вибухових матеріалів під час реагування на повідомлення про загрозу вибуху, виявленням вибухових матеріалів, їх перевезенням, знищенням, знешкодженням, руйнуванням, розрядженням, зберіганням, дослідженням, проведенням спеціальних вибухотехнічних робіт [4].

Опираючись на вимоги нормативно-правових актів МВС [7; 8; 9], можемо запропонувати наступний алгоритм дій правоохоронців при виявленні вибухонебезпечних матеріалів (предметів, речовин, механізмів):

1) з'ясувати: а) час, місце та обставини виявлення вибухонебезпечних предметів (під час розкопок, ремонтно-будівельних робіт, оранки тощо), їх зовнішні ознаки; б) установчі дані та місце перебування заявника; в) попередити заявника про категоричну заборону торкатися виявлених предметів, а коли їх знайдено під час проведення будь-яких робіт, - про негайне їх припинення і виведення з цього місця людей, а також про недопущення на місце події до прибуття поліцейських людей, транспорту, тварин тощо;

2) негайно після отримання повідомлення: а) зареєструвати повідомлення у визначеному порядку; б) направити на місце події слідчо-оперативну групу (*далі* - СОГ) та інші наряди поліції, представників вибухотехнічного підрозділу; в) доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції, його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному органу (підрозділу) поліції (начальнику сектору реагування патрульної поліції (*далі* - СРПП) та до чергової служби вищого рівня, пізніше подати детальну інформацію про вжиті заходи та їх результати; в) повідомити чергових прокуратури, територіальних органів (підрозділів) СБУ та ДСНС, інших органів державної влади та місцевого самоврядування.

Важливе місце в протидії мінному тероризму та при поведженні з вогнепальною зброєю, боєприпасами, вибухонебезпечними матеріалами (пристроями, речовинами тощо) посідає відповідна фахова підготовка правоохоронців [4-6; 7-9]. Ефективність виконання службових завдань у роботі з вибуховими речовинами/пристроями/матеріалами вимагає від правоохоронців на місці події професіоналізму та реалізації відповідного досвіду поліцейського (знань, умінь та навичок). Головними в структурі професійно важливих особистісних властивостей фахівців-правоохоронців (поліцейських, піротехніків тощо) є, на думку В.М. Платонова, наступні групи: моторні, атенційні, емоційні, вольові, мнемічні. Такі особистісні якості для успішного виконання вищезазначеного аспекту правоохоронної діяльності ґрунтуються на психофізіологічних та пізнавальних процесах особи працівника поліції, а також з врахуванням його емоційно-вольового компоненту [16].

Як повідомляє Reuters, Канада оголосила про виділення близько \$ 11 млн на розмінування України. Ці кошти спрямують на закупівлю спеціальних саперних костюмів для фахівців, а також на засоби виявлення вибухонебезпечних предметів на великих територіях, наприклад, на

сільськогосподарських полях. Крім того, військові Канади почали підготовку українських саперів у Польщі, до навчань залучені 40 канадських інструкторів [2].

Погоджуємося з С.В. Албулом, О.Т. Николаєвим, О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосиповим, В.М. Синеньким [13, с. 412] про те, що з метою забезпечення особистої безпеки поліцейських при виявленні ними вибухових пристроїв та речовин повинні в першу чергу дотримуватися заходів особистої безпеки. Цей аспект несення служби завжди був актуальним для поліцейських, але до подій на сході та півдні України на них акцентувалося недостатньо уваги. Забезпечення публічної безпеки і порядку, протидія злочинності - першочергове завдання в сфері надання поліцейських послуг.

Працівник поліції в порядку, визначеному МВС України, може оглядати приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали і речовини щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання, з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання (ст. 39 Закону України «Про Національну поліцію» [3; 4]). Але реалії сьогодення такі, що поліцейським, окрім здійснення перевірки об'єктів дозвільної системи доводиться виявляти (вилучати) зброю та вибухові речовини у злочинців, іноді вона використовується проти самих поліцейських. Не менш складним та вкрай актуальним є питання правильної ідентифікації цієї зброї та вибухонебезпечних предметів під час їх виявлення під час проведення поліцейських операцій [7].

На місці події (при виявленні вибухонебезпечних предметів - *уточнено нами*) поліцейські зобов'язані в першу чергу забезпечити публічну безпеку шляхом евакуації населення, яка є основним способом захисту громадян при загрозі або виникненні вищезазначеної надзвичайної ситуації [8].

Отримавши інформацію про надзвичайну ситуацію та прийняті рішення про проведення евакуації населення, поліцейські повинні провести роз'яснювальну роботу в частині обов'язкового негайного залишення громадянами своїх квартир та будинків, при цьому відключити електричну мережу, газ, воду, закрити вікна і квартирки, двері і вийти на збірні евакуаційні пункти та пункти посадки на автотранспорт, або у безпечні зони, (вказати в повідомленні) [4; 7; 8].

У такому разі, працівники правоохоронних органів повинні: 1) нагадувати евакуйовуваним особам про доцільність брати з собою тільки речі першої необхідності, документи, цінності, харчі та воду на два-три дні, медикаментозні засоби; 2) залежно від рівня критичності ситуації, яка виникла (наприклад, якщо відбувся вибух та є руйнування житлових будівель) зібрати також постільну білизну, необхідний одяг та взуття вагою не більше 50 кг на кожного члена сім'ї, дітям дошкільного віку вкласти в кишеню або пришити до одягу записку, де зазначається прізвище, ім'я та по-батькові дитини та батьків і домашню адресу; 3) оглянути й опломбувати (за необхідності) всі залишені квартири; 4) у разі відмови громадян від евакуації - уникати конфліктів, залучати до роз'яснювальної роботи сусідів, родичів; 5) у разі невиконання вказівок щодо евакуації в установлені терміни - пояснювати громадянам про можливість застосування сили для виконання рішень органів влади; 6) окремі дії проводити у присутності свідків для уникнення необґрунтованих скарг з приводу зникнення речей, документів й ін. [4; 13, с. 439-440].

При цьому варто враховувати, що евакуація громадян проводиться комбінованим способом, при якому основна частина населення виходить з місця небезпеки пішки. Насамперед евакуйовуються люди похилого віку (чоловіки старше 65 років, жінки - 60 років), вагітні жінки, жінки з дітьми до 10 років, хворі, інваліди, яких вивозять із зони евакуації, за потреби, на автотранспорті.

У разі, коли саморобний вибуховий пристрій спрацював, з'ясовується кількість постраждалих. Збір населення, реєстрація та відправка громадян проводиться на збірних евакуаційних пунктах. Працівники правоохоронних органів на збірних евакуаційних пунктах, пунктах посадки на автотранспорт зобов'язані допомагати та терпляче роз'яснювати населенню, що потрібно уважно слухати та чітко виконувати всі розпорядження посадових осіб евакуаційних органів та органів охорони громадського порядку [4; 13, с. 439-440]. Належна організованість та особиста дисципліна кожного громадянина є головною умовою ефективної евакуації, збереження його життя і здоров'я.

Висновки. Провівши аналіз нормативно-правових актів та спеціальної літератури з піднятої нами проблеми, можемо зробити деякі узагальнення.

1. Існування проблеми мінно-вибухової небезпеки в умовах запровадженого в Україні воєнного стану безпосередньо стосується публічної

безпеки населення на звільнених від окупантів територіях, котра зараз є однією з найбільш актуальних. Враховуючи статистику останніх років зі застосування військами країни-агресора (диверсійно-розвідувальними групами, злочинними угрупованнями, колаборантами тощо) вибухових пристроїв і гранат, працівникам поліції необхідно суворо дотримуватися заходів особистої безпеки під час несення служби та професійно грамотно забезпечувати публічну безпеку громадян в цих умовах.

Точність ідентифікації поліцейськими вибухонебезпечних матеріалів (пристроїв, речовин тощо), які виявляються, дає змогу зберегти час на їх знешкодження та дозволить уникнути небажаних смертельних наслідків.

2. Враховуючи потенційну небезпеку для правоохоронців та населення України в цілому (перш за все на звільнених від окупантів територіях), МВС України розроблено низку нормативно-правових актів, які чітко регламентують правоохоронну діяльність різних підрозділів/служб та окремих дії поліцейських під час виявлення вибухонебезпечних матеріалів, при користування вогнепальною зброєю та під час евакуації населення з місця події.

3. Про підвищену увагу до підготовки поліцейських щодо дій в умовах мінно-вибухової небезпеки свідчать результати наукових досліджень та навчальні підручники/посібники вітчизняних вчених з піднятої проблеми, а також чисельні випадки ураження цивільного населення вибухонебезпечними матеріалами.

4. Чітке дотримання алгоритмів дій поліцейських на місці події при виявленні вибухових матеріалів (речовин, пристроїв тощо) є запорукою безпеки як самих поліцейських, так і умовою збереження життя і здоров'я громадян України.

5. Пропоновані нами рекомендації щодо порядку забезпечення правоохоронцями публічної безпеки населення при виявленні вибухонебезпечних об'єктів поліцейським та рятувальникам важливо враховувати під час несення служби з ОГП і чітко дотримуватися в екстремальних умовах, зокрема, при евакуації громадян з місця події.

Перспективами подальших наукових розвідок у даному напрямі можуть бути наступні теми:

1) надання допомоги пораненим особам внаслідок контузій та мінно-вибухових травм; 2) дії рятувальників при медичному сортуванні поранених осіб під час масових травм, способи їх транспортування при різних ушкодженнях; 3) застосування

сучасних алгоритмів надання домедичної допомоги пораненим в польових (бойових) умовах.

Література:

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII (із змінами станом на 19.10.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

2. Мінують іграшки і тіла вбитих. Держдеп США порівняв дії росіян в Україні з тактикою терористів ІДІЛ. URL: <https://expres.online/podrobitsi/minuyut-igrashki-i-tila-vbitikh-derzhdep-ssha-porivnyav-dii-rosiyan-v-ukraini-z-taktikoyu-teroristiv-idil> (дата звернення: 19.03.2024).

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 15.03.2024).

4. Про затвердження Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України наказ МВС України від 19.08.2019 р. № 691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

5. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 (в редакції від 16.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

6. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : наказ Міністерство внутрішніх справ України від 01.02.2016 р. № 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (дата звернення: 17.03.2024).

7. Про затвердження Інструкції про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння : наказ МВС України від 09.10.2017 року № 841 Дск.

8. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) НПУ : наказ МВС від 27.04.2020 року № 357 (в редакції від 24.12.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення: 16.03.2024).

9. Про Положення про Ситуаційний центр Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 30.06.2016 № 545 (у редакції наказу Національної поліції України від 25.05.2018 № 535).

10. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю. Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 364 с.

11. Чміль М.О., Власенко І.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : навчально-методичний посібник / М.О. Чміль, І.В. Власенко ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2011. 70 с.

12. Вайда Т.С., Скрипка О.І. Гуманітарне розмінування звільнених від ворога територій України як першочергове завдання органів Національної поліції після деокупації регіонів. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності* : збірник матеріалів засідання № 5 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 24 березня 2023 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2023. (593 с.). С. 97-105.

13. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосипів, В.М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

14. Чернявський С.С., Левченко К.Б. Довідник поліцейського / авт.-упоряд.: С.С. Чернявський,

К.Б. Левченко; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2018. 348 с.; іл.

15. Дерігін Д.В. Обережно, міни! : пам'ятка-довідник. Київ, 2016. 52 с.

16. Платонов В.М. Професіографічний аналіз діяльності фахівців піротехнічних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій : автореферат дис. ... д. філософ : 053 / В.М. Платонов ; Національний університет цивільного захисту України. 2023.

Бурангулов А. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної
та спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Залевська І. І.,
кандидат політичних наук,
викладач кафедри тактико-спеціальної
та спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету
внутрішніх справ